

govoru o tej zadevi se je sprejel predlog g. Lesjaka z večino glasov.

Glede odprave tretjega plačilnega razreda se je nabralo gradiva več kot dovolj. Pokazalo se je jasno, kaka krivica se godi tovarišem in tovarišicam, ki imajo izvanredno čast, da se gostijo ob bogato obloženi mizi tretjega plačilnega razreda. Le pogledimo nekoliko v življenje učitelja-trpina na kmetih, kjer se živi tako poceni! On sicer tam uživa sveži, zdravi zrak, vedno mu je na razpolago divna krasota božje prirode — pa kaj, ko se samo ob tem ne da živeti. Stvarnik je dal tudi ubogi učiteljski pari takozvani želodec, ki le predložno zahteva, kar mu gre. Da ga potolaži, mora učitelj potrebna živila kupiti, ker ima več častnega čuta v sebi, kakor pa ljudje nekega drugega stanu, ki gredo vsako leto z malho od hiše do hiše. Kako in kje pa kupi živila in razne druge potrebne reči? Če je trgovec v šolskem kraju, pri njem; dobi navadno slabo blago za mnogo višjo ceno, kakor pa v mestu. V mnogih krajih pa trgovca niti ni. Torej hajdi v bližnje mesto, oziroma bližnji trg! Najeti si mora voznika, ki ga še dostikrat pusti na cedilu, oskrbeti njega in živino, povrh pa še izgine par svetlih kronic v voznikovem žepu; zakaj vedi, učitelj, da ti nisi posvečena oseba! Te imajo namreč poleg mnogih drugih tudi ta privilegij, da se vozijo zastonj. (Le malo šol s tretjim plačilnim razredom je ob železnici.) — Kaj pa s kurjavo? Ta se je zadnji čas tako podražila, da nam skoro ne bo drugače kazalo, kakor da izumimo v kratkem pripravo, s katero bomo nabirali poletno toploto, kar je je čez 16° R ter se greli ob nji v mrzlih zimskih dneh. Kuhamo pa lahko poleti kar na solncu. — Dokler je človek zdrav, še vse nadloge, ki ga tarejo, nekako pretrpi. Pa le prerada se oglašča bolezen v učiteljskih vrstah. Marsikateri učitelj je že postal žrtev bridke smrti, ker ni bilo dovolj hitre ali vsaj ne izdatne zdravniške pomoči. Temu se ni čuditi.* Na kmetih so zdravniki bele vrane. Če pa pošlješ ponj v bližnje mesto ali bližnji trg, plačaš po 24—30 kron in še več za enkratni obisk, zdravila pa še posebej. Če traja bolezen dlje časa, ali je potem mogoče izhajati ubogemu trpinu, in če je tudi sam, kaj šele, če ima obitelj? Ni treba biti matematik, da spozna, da je to na svetu nemogoča reč; čudeži pa se dandanes ne dogajajo več.

Še nekoliko o poštnih razmerah v krajih kjer ni poštnega urada! Vsaka poštna nakaznica, poštna spremnica itd. te potiplje za žep. Če hočeš, da dobivaš pošto na dom, moraš stisniti pismonoši vsak mesec nekaj okroglega v roko. Taki in enaki stroški narastejo tekom časa na precejšnjo vsoto. Za primer naj navedem, da stane pošta učiteljsko osebo na šoli, kjer deluje pisec tega poročila, na leto okroglih 14—15 kron.

Primerov, ki kažejo, kako smo prikrajšani učitelji v tretjem plačilnem razredu je za cel roman, ki se ga pa ne bom lotil, ker se bojim, da me ne bi prehitela ter nadaljevanje romana ustavila »pretresljiva« vest, da so poslali tretji plačilni razred v krtovo deželó, kamor sodi že od svojega rojstva.

Ali je torej življenje na kmetih res tako poceni? Nikakor ne, ampak še dražje je kot v mestu. Jasno je kot beli dan, da so nam storili veliko krivico, ko so nas takorekoč posadili k posebni mizi, na kateri zaman iščemo mastnih kosov dasi imamo vsi enako delo. Za enako delo pač smemo zahtevati tudi enako plačilo!

Slovenjegraško učiteljsko društvo je izletelo 5. pret. m. v prijazne Dolže ter ondi prijetno in zanimivo zborovalo kakor že dolgo ne.

Nadzornik gospod Schechl, oglašec se prvi k besedi, je podal navzočim voditeljem nekatera pojasnila glede rešitve uradnih dopisov okrajnemu šolskemu svetu.

Nato je tovariš g. Vrečko obširno in zanimivo predaval o nazornem pouku kot pripravljalnem pouku za spisje. Kakor o vsaki nudeči se priliki, je tudi sedaj v dodatek izpregovoril nekaj res uvaževanja vrednih besed o vzgoji mladine s posebnim ozirom na nižjo stopnjo.

* Dohajajo nam poročila, da je ravno sedaj vse polno bolnih učiteljev. Splošna beda je že neznosna! Sita gospoda tega neče videti. *Urédn.*

Ljubezen do mladine vodi vzgojitelja pri vsem njegovem vzgojnem delovanju. On spoznavaj važnost čustvene vzgoje. Človek ni samo misleč nositelj spomina, marveč tudi čuteče bitje iz mesa in krvi. To velja posebno za otroke, pri katerih prevladuje čustveno življenje. Nadalje učitelj ne smatraj otroka kot »material«, ki se da poljubno obrazovati, temveč se z ljubeznijo poglobi v otrokovo osebnost, se oziraj na njegove slabosti in napake, uvažuj, da dostikrat bolezni, abnormalnosti, pomanjkljiva domača vzgoja, nedostatna hrana in telesna slabost ovirajo zdrav napredek. Primerno izvršena analiza duševnega obzorja otroškega (kakor jo priporoča Schreiner) mu pokaže, kako maloštevilne in nejasne so predstave, s katerimi razpolagajo nekateri začetniki, da so nekateri šestletni otroci docela nesposobni za reden pouk. Ne da bi te otroke zanemarjal, vendar si učitelj ne domišljaj, da bo delal čudeže. »Kjer ni jajc v gnezdu, jih ni moči ven vzeti.« Nikakor pa ne posnemaj one, ki s strogostjo in dresuro dosežejo navidezne uspehe, si morda pridobe tudi priznanje nadzornikovo, a so v istini največji škodljivci mladine. Prezgoda utrudijo otroškega duha, zamore v deci veselje do dela, samozavest in pogum, svežost duha, jakost čustvovanja in dovtetnost srca, jo torej duševno in moralčno oškodujejo. Dal Bog, da bi bilo učiteljev — Lanovcev čimdalje manj v naših vrstah.

Predavanje je bilo res poučno, in vsi so poslušali s pridom. Na dnevnem redu je bilo tudi posvetovanje glede opustitve III. kraj. plačilnega razreda. Za sedaj se naprosi predsednik, da se v imenu društva pisмено obrne do našega deželnega poslanca in ga pridobi za naše zahteve.

Na poziv »Zavezinega« vodstva se je izvolil poverjenik za »Zavezine« liste.

Vesela pesem, napitnice in tovariški razgovori so učinili, da smo bili vsi prav dobre volje. Vsa čast in hvala gospici Dullerjevi iz Šmartna, ki nas je očarala s svojim milim glasom in z ljubeznivostjo, da nas je vse okrasila s šopki, da smo se čutili kakor na veseli svatbi.

Da bi se petje v našem društvu bolj gojilo kot dosihdob, smo poverili tovariša g. Trobeja z vodstvom in vežbanjem pevk in pevcev.

Na veselo videnje 5. junija v Šmartnem!

Književnost in umetnost.

„Popotnik“ prinaša v 5. letošnji številki to-le vsebino: 1. Žalčanov: Dajte nam realnih knjig! — 2. V. Pučko: Somatologija v ljudski šoli. — 3. A. Maier: Desetinski ulomki. — 4. Ivan Segar: Pedagoški utrinki. — 5. Književno poročilo. — 6. Razgled. Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika.

Jurij Vega. Predaval Fridolin Kaučič v društvu »Zvezda« na Dunaju. — Da bi slovenski narod natančneje spoznal velikega učenjaka in junaka Vego, je založila »Posojilnica in hranilnica« v Moravčah imenovano brošuro. Predavanje stotnika Kaučiča, ki se vsestransko trudi, da bi razširil slavo našega velikega rojaka po vsem izobraženem svetu, je poljudno in zanimivo ter bo s pridom služilo zlasti preprostemu ljudstvu. Lična knjižica, okrašena z nekaterimi podobami, stane samo 20 vinarjev. Naročila sprejema g. Anton Učakar v Moravčah. Slovensko učiteljstvo naj se potruji, da se knjižica čim najbolj razširi med narod.

Savinske planine. Vodnik po gorah in dolinah v Savinskih planinah. Sestavil Fr. Kocbek. Izdala Savinska podružnica »Slovenskega planinskega društva«. V Ljubljani, 1904. Založil A. Cvenkel v Št. Petru ob Savinski dolini. — Našemu vrlo napredujočemu planinstvu je napravil tovariš Kocbek, znan planinar in poznavalec Savinskih planin, veliko uslugo. Z njegovo knjigo v roki bodo tembolj in lažje uživali naši turisti krasoto slovenske zemlje. Tudi ta knjiga nam kaže, da deluje slovenski učitelj povsod, kjer treba koristiti domovini! Knjigo, ki je pisana jako zanimivo in strokovnjaško, priporočamo najtopleje. Knjigi je priložen lep zemljevid, ki ga je narisal učitelj Jos. Armic.

Četrty zbornik poezij. Napisal A. Aškerc. V Ljubljani, 1904. Založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Cena vezanemu izvodu 4 K 50 h, broširanemu 3 K 50 h. Več o priliki.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Kranjsko: G. Janko Vozel, učitelj v Trebnjem, je nabral med učiteljskimi prijatelji v Trebnjem 15 K. G. Leopold Morela, učitelj v Metliki, je nabral v veseli družbi v Črnomlju 3 K 68 h. — Štajersko: G. France Hrašovec, c. kr. okrajni sodnik v p., starosta Slovencev v Gradcu, t. č. prvomestnik izvenakademične podružnice sv. Cirila in Metoda itd. je daroval po gosp. Janko Jegliču, nadučitelju na Rakeku za učiteljski konvikt 5 K z geslom: »Za vzbujo narodne zavednosti in narodno izomiko«. G. M. Tramšek, nadučitelj v Sromljah, 5 K 20 h, katere je zaslužil v veseli družbi v Sromljah »Artiški muzikant«. G. »muzikant« prosimo, da bi še večkrat muzical v korist učiteljskemu konviktu, štajerske gg. tovariše in tovarišice pa prosimo, da posnemajo »Artiškega muzikanta« ter pridno plešejo po njegovi godbi v korist učiteljskemu konviktu.

V korist učiteljskemu konviktu se pripravljata v Kamniku in v Šmartnem pri Litiji dva velika koncerta. Zivio!

Kole, ta poštnih znamk za učiteljski konvikt dobiva na Kranjskem vedno širša in prijaznejša tla. Tako je prav!

Osebnosti s Štajerskega. Za nadučitelja sta nameščena: Pri Sv. Petru nad Laškim učitelj Martin Slovesek od Sv. Duha na Ostrem vrhu, pri Sv. Rupertu nad Laškim pa Fran Zupančič, dosedaj šolski vodja v Skomrah na Pohorju. Učitelj Jos. Armič pride iz Mozirja v Velenje. Stalni so postali na svojih dosedanjih mestih: Bruno Rožband v Št. Vidu pri Ptuj, Valentina Kaukler, roj. Grošel na deklški šoli pujske okolice in Ivana Zupančič v Št. Vidu pri Planini. Za učiteljico ročnih del v Št. Vidu pri Ptuj je nameščena Ivana Klenovšek. Menjava služb se je dovolila učiteljicama Ani Kalschek v Št. Vidu pri Ponikvi z Marijo Valenčak v Gotovljah. — Šoli v Hrastniku in Trbovljah se razširile v šestrazrednici, trirazrednica v Zavrču pa se razširi v štirirazrednico.

Šolstvo na Koroškem. Na vseh srednjih šolah koroških so se minuli teden vršili pismeni zrelostni izpiti. — V pokoj gresta ravnatelj Opel in profesor Kemp celovške realke. — Za nadučitelja v Pontablu je imenovan učitelj Fr. Krasnig iz Waldensteina. Prestavljena sta učitelja R. Niederl iz Lipe nad Saksenburgom v Vrbo, in Fr. Kreiner iz Vrbe v Lipo. — Na šoli v Kotmarivasi so ustanovili tretje učiteljsko mesto.

„Učiteljski dom“ v Celovcu je imel dne 11. pret. m. svoj občni zbor. Društvo je vzdrževalo v minulem letu pet pripravnikov ter je imelo 1999 K dohodkov in 2059 K stroškov. Društveni zaklad znaša 4156 K. — Kakor znano, je ta »Učiteljski dom« v klerikalnih rokah.

Upokojen je na lastno prošnjo g. Bogomir Krenner, učitelj v Škofji Loki.

Bela žena. Umrli je v ljubljanski bolnici Rudolf Piš, učitelj v Cerknici. — Pri Sv. Jakobu v Slov. Gor. je dne 16. pret. mes. umrl tamošnji nadučitelj Franc Sijanec v 61. letu svoje dobe. R. i. p.

Liberalni infanteristi. Poštenjak »Slovenec«, ta največji tat časti in poštenega imena, nam je vzdal že mnogo imen, da je časih res v največji zadregi. Da se je zaletel sedaj tudi v nas, ko smo zborovali častno in dostojno v Postojni, je umljivo samo ob sebi. Sedaj je, hočeš — nočeš, priznal, da smo se zgrnili v vojsko, ki bo delala smrdljivemu »Slovencu« in njegovi gardi še preglavice, zato nas je krstil za — liberalne infanteriste! Tako je prav! Sedaj smo potrjeni v vojake tudi od plesnive »Slovenčeve« gospode, ki bo še nemara čutila našo moč in se še norda bridko pokesa, da nas ni uvrstila med škarte, kakršni se nabira vse polno okolo »Slovenčevih« vojskovodij! Ker smo vrhutega še liberalni infanteristi, naj bo prepričan

»Slovenec«, da se razgrnemo v razvito vrsto, ki pojde pogumno in nevstrašeno naprej, ne boječ se niti srebrnih palic niti smradnih »Slovenčevih« golid, da porazi polagoma in zanesljivo ves klerikalni stud! Potem se pojdemo lepo umiti in okopat, da se nas ne primejo garje in druge lepe bolezni!

Krona, krona! Nenasitne klerikalne bisage se vedno poloti mrzlica, kadar izginejo čigaverkoli krone kam drugam in ne vanjo. Zakaj njen požiralnik je vedno lačen prav kot hudičevo žrelo. Tako skomina sedaj klerikalno bisago po tistih kronah, ki jih je baje moralo plačati učiteljstvo kot vstopnino v Postojnsko jamo. Mi, ki smo bili v jami, vemo, da nismo plačali niti pol vinarja, »Slovenčev« poročevalec je bil torej slabo poučen. Najbrže je pa tudi on to vedel, pa se je po lepi krščanski navadi zlagal, češ, saj dobim pri izpovedi odvezo in imam še pri visokih cerkvenih dostojanstvenikih zaslugo. Kolikor več laži — toliko več zaslug! Falotstvo »Slovenčevega« lažnika pa gre še dalje. Piše namreč, da so se nekateri učitelji rajši vrnili, ko so zvedeli, da morajo plačati vstopnino in so šli krono zapiti, namesto da bi jo plačali. To je grda in nesramna laž! Ne pričakujemo sicer, da bi »Slovenec« poravnal krivico in priznal resnico, ker je z njo v večnem sovraštvu in ker mu je odgovorni urednik mož, ki živi v konfliktu s častjo. Naše učiteljstvo ima sedaj nov dokaz, kako nesramni lažniki so klerikalci in kako si prizadevajo na vse nepoštene načine, da bi ga oblatili in onečastili!

„Slovenska Matica“ vabi na XL. redni občni zbor v sredo dne 8. rožnika 1904. l. ob 6. uri popoldne v veliki dvorani »Mestnega doma« v Ljubljani. — Vrsta razpravam: 1. Predsednikov govor. 2. Letno poročilo tajnikovo za dobo od 1. rožnika lani do 31. velikega travna letos. 3. Poročilo blagajnikovo o računskem sklepu za l. 1904. 4. Volitev treh računskih presojevalcev (§ 9. lit. a) dr. pravil. 5. Poročilo blagajnikovo o proračunu za l. 1903. 6. Dopolnilna volitev društvenega odbora. Po § 12. društvenih pravil izstopijo letos iz odbora gg.: Bartel Ant., Dimnik Jakob, dr. Glaser Karel, dr. Janežič Iv., dr. Opeka Mih., Pleteršnik Maks, dr. Sket Jakob, Vilhar Ivan in Zupančič Vilibald. Vsaj 20 odbornikov mora praviloma bivati v Ljubljani, izstopivši smejo biti zopet voljeni. Pri volitvi treh računskih presojevalcev in pri volitvi odbornikov se vštetajo tudi zakonito podpisani volilni listki nenavzočnih društvenikov. 7. Posamezni nasveti in predlogi.

„Slovensko planinsko društvo“ ima sedaj 1798 članov. Osrednje društvo je imelo lani 23.789 kron 87 vin. dohodkov in 23.932 K 16 vin. izdatkov. Društveno imetje znaša 15.309 K 13 vinarjev. Osrednje društvo s podružnicami vred je imelo 56.165 K 82 v. dohod., 50.849 K 82 v. izdatkov. Čisto imetje, všteti vrednosti koč znaša 52.525 K.

Delegacija. V soboto dne 14. pret. m. je predložila skupna vlada avstrijski in ogrski delegaciji skupni državni proračun za l. 1905. Vlada zahteva velikanske vsote in sicer ravno sedaj, ko vse ječi pod grozno slabimi gospodarskimi odnošaji. Skupni redni troški znašajo 377.114.997 K, in sicer za vnanje ministrstvo 12.159.536 K, za armado 308.996.175 K, za mornarico 51.271.410 K, za skupno finančno ministrstvo 4.687.876 K. Redno pokritje znaša 7.967.114 K, carinski dohodki 114.716.729 K, torej ostane nepokrite redne potrebnosti 254.431.154 K. Po sedanji kvoti 66:6:34:4 mora torej Avstrija pokriti vsoto 166.906.837 K, Ogrska pa le 87.524.317 K. — Dalje znaša čista potrebščina za Bosno in Hercegovino 7.583.000 K; od te vsote pripada na Avstrijo 4.974.448 K, na Ogrsko pa 2.608.552 K. Dalje se zahteva še za tekoče leto 116.000 K za poprave palač avstro-ogrskih poslanikov v Parizu, Londonu in Rimu ter za avstro-ogrškega civilnega agenta in njegovo osobe v Makedoniji 112.000 K. Ako prištejemo še gori označene izredne kredite za armado v znesku 88 milijonov in za mornarico v znesku 75.176.000 K, znaša vsa skupna državna potrebščina 548.181.997 K. Ker za tekoče leto dovoljena potrebščina znaša 426.304.926 K, torej se samo za l. 1905 pomnoži za 121.877.071 K. Ako odštejemo carinske dohodke — in sicer za Avstrijo proračunano na 105.993.000 K, to je 86,3% in za Ogrsko le 15.881.050 ali 12,9%, za Bosno in Hercegovino pa 871.250 K — znaša